

Asia: VN/13357/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vuosilomalain säästövapaan pitämisen ajankohtaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi sekä eräiden muiden lakien tekniseksi muuttamiseksi

Palaute pyydetään esittämään alla olevan jaottelun mukaisesti.

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Hallituksen esitysluonnos perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen kirjaukseen, jonka mukaan jatkossa työnantaja päättäisi säästövapaan pitämisen ajankohdan kuten muidenkin vuosilomien kohdalla, ellei muuta sovita. Hallituksen esitysluonnos ei toteuta edellä mainittua hallituksen puoliväliriihen kirjausta. Työnantajalla tulisi olla jatkossa oikeus viime kädessä määrätä vapaan ajankohdasta, mikäli vapaan ajankohdasta ei päästä sopuun.

2. Säästövapaan pitämiseen liittyvät ongelmat: Minkälaisia ongelmia käytännössä on havaittu? Ovatko mahdolliset ongelmat lähinnä yksittäisiä vai onko kyse laajemmasta ilmiöstä?

Haasteita on syntynyt työpaikoilla, joissa käytetään erityisiä työaikamuotoja, kuten vuorojärjestelmiä, joissa vuorot etenevät ennalta määritellyn järjestelmän mukaisesti. Vuorotyössä säästövapaan pitäminen vaikuttaa merkittävästi toiminnan sujuvuuteen varsinkin tilanteissa, joissa useampi työntekijä ilmoittaa säästövapaan ajankohdan samanaikaisesti esim. lomakaudelle tai ruuhkahuipulle. Työnantajalle voi tällöin tuottaa vaikeuksia varmistaa riittävä henkilöstömäärä sekä se, että työntekijöiden osaaminen vastaa tehtävien vaatimuksia.

Käytännön ongelmaksi on koettu se, että työntekijä on pystynyt sijoittamaan säästövapaansa siten, etteivät säästövapaapäivät kuluta lauantaita. Tämä asettaa työntekijät työpaikalla eriarvoiseen asemaan lomien pitämisen näkökulmasta. Kemianteollisuus ry:n näkemyksen mukaisesti säästövapaat tulisi lähtökohtaisesti pitää vähintään kuuden päivän jaksoissa, ellei muuta sovita.

Haasteena on pidetty myös sitä, että säästövapaan pitämiselle ei ole säädetty takarajaa, mikä vaikeuttaa työn suunnittelua pitkällä aikavälillä. Laissa tulisi määrätä, että säästövapaa on pidettävä viimeistään viiden vuoden kuluessa sen lomanmääräytymisvuoden päättymisestä, jonka vuosilomasta säästövapaa on säästetty, elleivät työnantaja ja työntekijä sovi asiasta toisin.

Säästövapaiden säästäminen pitkältä ajalta johtaa usein myös vuosilomakirjanpidon hankaloitumiseen ja lisää työnantajien hallinnollista taakkaa. Runsaista säästövapaista syntyy myös palkkavelkaa, joka on pois yrityksen käyttöpääomasta, ja voi aiheuttaa yrityksille taloudellisia haasteita.

3. Työntekijöiden kuuleminen: Työnantajan velvollisuus selvittää työntekijöille tai heidän edustajilleen säästövapaan pitämisessä työpaikalla noudatettavat yleiset periaatteet (22 §)

Kemianteollisuus ry pitää ehdotusta hyvänä, koska työntekijä tietäisi jo ennakolta, jos säästövapaan pitämisen ajankohtaan liittyy työnantajan puolelta rajoitteita. Työntekijä voisi tällöin arvioida mahdollisesti jo ennen vuosiloman säästämistä, voisiko hän pitää säästövapaan suunnittelemanaan ajankohtana, millä voi olla vaikutusta säästämiss päätökseen. Toisaalta työnantajan tarpeiden tietäminen helpottaisi myös jo säästössä olevien säästövapaiden pitämisen suunnittelua.

4. Säästövapaan ajankohdan määrittelyä koskeva menettely: Sopimista koskeva lähtökohta, työntekijän säästövapaan pitämistä koskeva pyyntö ja työnantajan perusteltu vastaus (27 a § 1 ja 2 mom.)

Kemianteollisuus ry pitää hyvänä esityksen lähtökohtaa, jonka mukaan työnantaja ja työntekijä ensisijaisesti sopisivat säästövapaan ajankohdasta.

5. Huomiot työnantajan kieltäytymisoikeudesta (27 a § 3 mom.)

Kemianteollisuus ry katsoo, että työnantajalla tulee olla selkeä ja riidaton mahdollisuus kieltäytyä säästövapaan sijoittamisesta työnantajan toiminnalle epäsopivaan ajankohtaan ilman laissa asetettua kynnystä, sillä haitan kynnystä ei ole mahdollista määritellä laissa niin täsmällisesti, että työpaikoilla olisi kaikissa tilanteissa selvää, milloin työnantaja voisi vedota siihen kieltäytymisen perusteena.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa tulisi selventää, että työnantajalla olisi mahdollisuus tarvittaessa toistuvastikin kieltäytyä työntekijän pyynnöstä.

Hallituksen esitysluonnos ei ota kantaa siihen, mitä tapahtuu, mikäli mikään työntekijän esittämistä ajankohdista ei ole sopiva työnantajan palvelu- ja tuotantotoiminnan kannalta. Mikäli säästövapaan ajankohdasta ei päästäisi sopuun, työnantajalla tulisi olla oikeus määrätä vapaan ajankohta.

Laissa tulisi lisäksi määrätä, että säästövapaa on annettava ja pidettävä viimeistään viiden vuoden kuluessa sen lomanmääräytymisvuoden päättymisestä, jonka vuosilomasta säästövapaa oli säästetty, elleivät työnantaja ja työntekijä sovi asiasta toisin.

6. Muut huomiot vuosilomalain muutoksista

Säätelyn tulisi koskea kaikkia säästövapaita esityksen voimaan tullessa 1.1.2027.

7. Muut mahdolliset huomiot; tekniset muutokset liitelakeihin

Kemianteollisuus ry katsoo, että vuosiloman säästämismahdollisuudesta tulisi kaikilta osin jatkossa sopia työnantajan ja työntekijän välillä. Työntekijällä ei tulisi olla oikeutta säästää vuosilomaa ilman sopimista.

Kaukolinna Miira
Kemianteollisuus ry - Työelämä